

Oponentský posudek disertační práce

Doktorský studijní program: Obecné otázky geografie

Student: Mgr. Luboš Král

Název práce: Geoinformatika ve středoškolském kurikulu

Oponent: doc. PaedDr. Eduard Hofmann, CSc.

Struktura posudku:

1. Výsledky práce

Téma práce je aktuální hned ze dvou důvodů. Za prvé řeší otázky progresivních informačních technologií, které se používají v celé řadě oborů a za druhé je řeší v kontextu s geografickým vzděláváním. To je v prostředí školství v Česku a vývoje geografického kurikula jev, který není obvyklý. Výzkum v geografickém vzdělávání prochází v posledních pěti letech fází, která by se dala nazvat, jako znovuzrození. Řada současných výzkumů v geografickém vzdělávání na úrovni doktorského studia má jen velmi malou oporu v domácím výzkumu. Studenti se musí rovněž potýkat s vysokou mírou interdisciplinarity tohoto výzkumu, který leží na pomezí několika věd mimo samotný obor geografie. Je to mimo jiné pedagogika, psychologie i pedagogická praxe. Za tímto účelem rovněž musí volit vhodné metody výzkumu a umět je propojovat. To se samozřejmě nemůže líbit ryze oborovým výzkumům. Výstavba současného geografického kurikula však tento druh výzkumu potřebuje k odůvodnění změn, které se snaží geografové např. ve vzdělávací sekci ČGS prosadit do všech typů škol v České republice. Pro absolventy doktorských studijních programů, kteří se zabývají vývojem kurikula je nesmírně frustrující, že z „vrcholné“ vzdělávací instituce, jakou je NÚV (dříve VÚP) pod MŠMT, nepřicházejí už řadu let žádné požadavky na tento druh výzkumu, což se negativně projevuje na vývoji geografického kurikula.

Výsledky práce se dají shrnout do několika bodů:

1. Autor si na základě studia literatury zpracoval základní teoretické postuláty problematiky geoinformatiky v prostředí středních škol v Česku.
2. Především na základě zahraničních výzkumů si stanovil design výzkumu včetně formulování výzkumných otázek.
3. Vytýčil si tři cílové okruhy, které se týkaly projektového, realizovaného a dosaženého kurikula.
4. Výsledky shrnul a interpretoval v jednotlivých kapitolách a stručně shrnul v závěru práce.

2. Struktura práce

Práce obsahuje 89 stran textu, včetně seznamu literatury a seznamu příloh, které jsou v textu v podobě tabulek a rámečků a tři přílohy jsou samostatné a tvoří je dotazníky a metodický list pro studenty. Práci tvoří celkem 7 kapitol. První dvě kapitoly jsou věnovány úvodním podkapitolám a obecným východiskům práce. Stěžejní jsou kapitoly 3 – 5, které se věnují vytýčeným cílům. Závěr a zdroje tvoří poslední kapitoly práce. Z tohoto hlediska je práce sestavena přehledně a dosažené výsledky jsou okomentovány u jednotlivých kapitol.

3. Připomínky k textu

Vzhledem k tomu, že práce na podobný výzkum v Česku nenavazuje, sleduje poměrně mnoho proměnných a dílčích cílů. V závěru to autor i komentuje.

Nebudu z tohoto důvodu hodnotit samotné provedení dotazníkového šetření i jeho realizaci a komplikace s návratností dotazníků. V současném stavu školství a způsobu hodnocení stávající reformy by bylo vhodnější vybrat menší výzkumný vzorek a dotazníkové šetření udělat osobně, doplněné o řízený rozhovor.

Lze ocenit vytvořenou analýzu jednotlivých školských dokumentů, která sloužila jako základ pro tvorbu návrhu geografického kurikula. Je však škoda, že podobně, že je tento návrh dělaný bez kontextu s nižšími vzdělávacími stupni. Z tohoto hlediska je komplexní pohled NGS USA na tuto problematiku. Už tento cílový okruh stojí za ověření a komplexní rozpracování jako téma pro další disertační práci. Jen u RVP G podotýkám, že mnoho formulací v souvislosti s geoinformatikou neposkytuje, ale pozor – ani nezakazuje. Z tohoto pohledu by byl zajímavý další výzkum, tentokrát ŠVP G u škol, jejichž učitelé se touto problematikou systematicky zabývají. Tato skutečnost by pomohla určitě i formulacím v navrhovaném kurikulu. V analýze školských dokumentů se objevil v případě Finska jeden zajímavý fakt, který se už vyloženě nezaměřuje na to, co je to geoinformatika a na její teoretické základy. Vybírá si konkrétní portál a s tímto portálem pracuje a ukazuje, k čemu je vhodný pro porozumění geografii. Současná i budoucí generace automaticky a uživatelsky pracuje s mnoha technologiemi, nad kterými nepřemýšlí, ale dokáže je využívat pro něco, co hledá nebo potřebuje – svědčí o tom i provedené dotazníkové šetření, kdy si studenti vůbec neuvědomovali, že pracují geoinformačními technologiemi.

K případové studii lze dodat jedno. U její realizace platí, že se musí dobře naplánovat a především si musí učitel stanovit, ke kterým cílům a tedy i k očekávaným výstupům vede. Pak lze ve výuce pro ni udělat takový prostor, jaký si zaslouží na úkor zbytečného memorování izolovaných faktů.

4. Jazyková a grafická úroveň

Je na požadované úrovni.

5. Otázky k obhajobě

Vzhledem k obrovskému záběru práce by jich bylo velmi mnoho. Proto jen jednu: Vezměte si přílohu č. 3 a udělejte k metodickému listu pro studenty, přípravu pro učitele, která bude obsahovat především to, co se studenti během realizace projektu naučí. Nejde přece jen o práci s mobilním GIS, ale procvičí si řadu znalostí a dovedností z mnoha geografických oborů.

Cílem otázky není posílení byrokracie ve škole, ale umění zdůvodnit, proč se věnují se studenty případové studii, na „úkor“ dalších závažných geografických témat, jako je např. odvětvová struktura průmyslu v České republice.

6. Závěry

Už v první části jsem uvedl, že záměry výzkumu v geografickém vzdělávání jsou ojedinělé a potřebné. Student prokázal, že umí samostatně a tvořivě pracovat a práce splňuje požadavky standardně kladené na dizertační práce v daném oboru.

V Brně dne 16.9. 2015

doc. PaedDr. Eduard Hofmann, CSc.